

Medijska pozornost je kisik terorizma

Pred olimpijskimi igrami Za varnost v Sočiju bodo dobro poskrbeli, težave se lahko pojavijo drugje v Rusiji

Čprav je terorizem danes tako globalen pojav, da bi težko rekli, kateri deli sveta so najbolj na njegovem udaru, za najnevarnejše kraje nekako veljajo Bližnji vzhod, severna Afrika in Afriški rog, predvsem Somalija. Sem bi lahko uvrstili še ruski jug, predvsem območje Kavkaza, kjer se bodo v Sočiju 7. februarja začele XXII. zimske olimpijske igre.

GORAZD UTENKAR

Bližnji vzhod je po drugi svetovni vojni destabilizirala vrsta vojn. Zadnja je tista, ki še vedno poteka v Siriji med enotami, zvestimi predsedniku Bašarju Al Asadu, in raznorodnimi uporniški skupinami proti njegovemu režimu. Severno Afriko je destabilizirala arabska pomlad – odnesla je vrsto tamkajšnjih ostarelih samoderžev –, Somalija pa je tako in tako že dve desetletji najbolj kaotični in brezvladni del sveta. Zanimivo je, da se je med države najbolj na udaru teroristov uvrstila Rusija.

Čečenski katalizator

Največja država na svetu se s terorizmom ni srečala takoj po razpadu njenega imperija – v zadnjih desetletjih je deloval pod blagovno znamko Sovjetska zveza –, ampak sredi zadnjega desetletja 20. stoletja, po letu 1995. Predsednik sveta Instituta za korporativno varnostne študije ICS in strokovnjak za terorizem dr. Denis Čaleta je ocenil, da je bila najmočnejši katalizator za terorizem v Rusiji kriza v kavkaški republiki Čečeniji.

Rusija je bila v 90. letih prejšnjega stoletja sicer na dobri poti med padle države, vendar se je zaradi svojih naravnih danosti, predvsem zaradi neomejenih količin nafte in zemeljskega plina, dokaj hitro pobrala. Danes je država z zelo močno, avtoritarno oblastjo, z nespornim voditeljem Vladimirjem Putinom na čelu, ki velike dohodke od prodaje surovin za vzdrževanje socialnega miru dokaj na široko deli med prebivalce.

Po Čaletovem mnenju je v Rusiji zanimiva mešanica vzrokov za terorizem. Čprav ima zelo močan avtoritarni nadzor nad prebivalci in del prihodkov od energentov vlaga v dobro ljudi, je še posebno njeno obrobje, kot je severni Kavkaz, kjer zelo grobo izvaja svoje interese, odrinjeno od medijske pozornosti. Politika Rusije do severnega Kavkaza je gotovo zelo pomemben generator terorizma. Prebivalci teh delov države se počutijo kot drugorazredni državljani in so jih potisnili v roke radikalcev. Radikalizirajo se do te mere, da so pripravljene svoje življenje posvetiti oziroma ga žrtvovati za teroristično dejanje. Če se hoče nek-

Neslana grožnja?

Denis Čaleta meni, da gre verjetno pri grožnjah s terorističnimi napadi na zimskih olimpijskih igrah v Sočiju, ki so jih po elektronski pošti ta teden prejeli olimpijski komiteji Italije, Madžarske, Nemčije in Slovenije, za neslano šalo. Upa, da bodo pošiljalatelje odkrili in tako odstranili vse dvome o resnosti teh sporočil. Poudaril pa je, da grožnje gotovo slabo vplivajo na tekmovalce in jim onemogočajo, da bi vse misli usmerili samo v to, čemur so igre namenjene – v šport.

Policistki in njuna štirinožna pomočnika v Sočiju so že pripravljene. FOTO REUTERS

Denis Čaleta FOTO MAVRIC PIVK

do upreti tako veliki sili, kot je (spet) Rusija, je terorizem pravzaprav edini način, ki nasprotni strani povzroča določene skrbi in izgube. Seveda s tem ne gre opravičevati terorističnih dejanj, je pa to treba vzeti kot dejstvo. Zato so terorizem začeli uporabljati tudi čečenski uporniki. Napadi v Rusiji se dogajajo pravzaprav ves čas, od nastavljanja bomb v stanovanjske zgradbe, množičnih ugrabitev do samomorilskih napadov, kakršni so bili lani v Volgogradu, kjer so samomorilski bombaši oktobra in dvakrat decembra v napadih na javni prevoz ubili 41 ljudi. Čečenski radikalizem ne izhaja iz verske osnove, vendar se je na Kavkazu upor proti Moskvi zelo hitro povezal s skrajnim islamom.

Nejasni motivi

Napade v Volgogradu, predvsem decembrska, torej niti mesec in pol pred OI, bi lahko laično ocenili za napako teroristov, saj so tako sprožili še strožje varnostne ukrepe v Sočiju. Vendar Čaleta meni, da ni šlo za nobeno strateško napako, ker so teroristi dosegli, kar hočejo – naslovnice časopisov in udarne termine v poročilih.

Milijonski Volgograd so za tarčo izbrali iz več razlogov. Je severnemu Kavkazu in Sočiju najbližje velemesto ter ima za Ruse izjemen simboličen pomen. Med drugo svetovno vojno, ko se je imenoval Stalingrad, je tam potekala odločilna bitka velike domovinske vojne, kakor Rusi pravijo največjemu klanju v človeški zgodovini. Bitka za Stalingrad leta 1942 in

1943 je pomenila obrat na vzhodni fronti, z njo se je začel nezadržen pohod Rdeče armade na Zahod in se končal maja 1945 v Berlinu. Čaleta je glede simboličnega pomena za izbiro Volgograda za tarčo teroristov sicer nekoliko skeptičen, saj za decembrska napada ni še nihče jasno prevzel odgovornosti, zato tudi motivi še niso jasni. Čprav je zelo verjetno, da gre za uresničevanje groženj, ki jih je napovedal Doku Umarov, vodja islamskičnih upornikov na Kavkazu.

Bolj kot so OI blizu, bolj odmeva napadi v medijih. Zaradi njih niso zaskrbljeni samo v Rusiji, organizatorici iger, ampak tudi v vseh državah, iz katerih prihajajo nastopajoči na igrah. Teroristom je skupno to, da z dejanji opozarjajo na svoje cilje, za kar je nujno medijsko pokrivanje. Mediji so po Čaletovem mnenju kisik za terorizem, brez pojavljanja v medijih teroristov in terorizma v taki obliki, kot ga poznamo, praktično ni.

Visoko tveganje

Čprav se Čaleta ne strinja z nekaterimi ocenami čez palec, da bodo prihajajoče zimske olimpijske igre v Sočiju najbolj nevarne olimpijske igre doslej, pa se strinja, da bo to dogodek visokega varnostnega tveganja. Po njegovem se namreč Rusi tveganja zelo dobro zavedajo, zato bodo naredili vse, da bi kakršne koli neprijetne dogodke na športnih prizoriščih preprečili.

Zimske olimpijske igre so po drugi svetovni vojni vedno potekale v Evropi ali Severni Ameriki – razen v Saporu in Naganu na Japonskem leta 1972 in 1998 – in v demokratičnih državah, razen v Sarajevu v Jugoslaviji leta 1984, pa še jugoslovanski enopartijski sistem je hodil po zelo drugačnih poteh kakor drugi socialistični režimi tistega časa. Torej so ZOI vedno potekale v dokaj urejenih delih sveta. Zato bodo igre v Sočiju poseben precedens, saj bodo prve na varnostno zelo tveganem območju.

Popolno varnost je sicer nemogoče zagotoviti, vendar bodo Rusi poskušali narediti vse, da bi jo čim bolj dosegli. Najeli so več kot 100.000 pripadnikov različnih varnostnih sil, osrednja obveščevalno-varnostna agencija FSB ima popolnoma proste roke. V Sočiju so namestili najsodob-

nejše sisteme videonadzora, detektorjev, uporabljajo brezpilotna letala in tudi bolj klasične prijeme, kot so psi za odkrivanje eksploziva.

Poleg tega je Čaleta prepričan, da ima FSB tudi ameriškim podobne sisteme za nadzor telefonskih pogovorov in drugih elektronskih komunikacij. Ker živimo v dobi informacijske tehnologije, je mogoč tudi kakšen kibernetični napad, s katerim bi vrgli iz uporabe s tehnologijo povezano infrastrukturo, vendar bodo organizatorji tudi to seveda poskušali preprečiti.

Pri zagotavljanju varnosti je prednost Rusov predvsem to, da nimajo nobenih finančnih omejitev, saj so igre v Sočiju tako rekoč osebni projekt ruskega predsednika Putina in jim je na široko odprla vrata državne blagajne, polne dolarjev od prodaje nafte in drugih surovin. Proračun iger je sicer prerasel vse razumne meje, saj so v njih vložili približno 37,5 milijarde evrov, kar je celo veliko več, kot so Kitajce stale poletne olimpijske igre v Pekingu leta 2008, ki so bile najdražje OI doslej.

Soči varen, kaj pa drugod?

Prav Putinova osebna vpletenost v prihajajoče igre je tudi vzrok, da bi lahko bil Soči bolj zanimiv za teroristične napade, kot so ponavadi igre. Edini velik in res dobro organiziran napad na olimpijadah se je zgodil v Münchnu leta 1972, ko so palestinski teroristi ugrabili izraelske

športnike. Zaradi same miroljubne in povezovalne narave in ciljev olimpijskega gibanja igre niso tako privlačne za napad, kot je bil na primer simbol globalnega kapitalizma, Svetovni trgovinski center v New Yorku, vendar bi udarec igram v Sočiju pomenil hud udarec Putinu.

Kljub vsem naporom pa vsi udeleženci očitno ne verjamejo, da so Rusi sposobni zagotoviti varnost. Zato naj bi nekatere reprezentance ali posamezne ekipe znotraj reprezentance najele svoje varnostnike. Po Čaletovem mnenju bo to prava mora za organizatorje, saj se bo s takšnimi zasebnimi varnostniki zataknilo že pri orožju in drugih sredstvih, ki jih ti potrebujejo za svoje učinkovito delo in bi jih želeli nositi po strogo zastraženih območjih iger.

Čaleta za varnost na igrah ni posebno zaskrbljen. Glede na izjemen vložek, tako finančni kot prestižni za predsednika Putina osebno, bodo za varnost v Sočiju in okolici po njegovem mnenju primerno poskrbeli. Vendar bo zaradi izjemne skoncitriranosti tako človeških kot tehnoloških varnostnih virov ob Črnem morju in v kavkaških gorah trpela varnost v drugih delih Rusije. Zaradi velike medijske pozornosti, usmerjene v igre, bi imel teroristični napad tudi na nešportne cilje kje v bližini skoraj takšen učinek kakor napad na samih OI. In bi torej v pljuča terorizma prav tako vpihnil veliko svežega kisika.

KUPCI ARANŽMAJEV NISO PANIČNI

Peter Majerle, vodja prodaje na Kompas, ki je edini ponudnik turističnih aranžmajev in prodajalec vstopnic za ogled zimskih olimpijskih iger v Sočiju, je povedal, da zaradi groženj s terorističnimi napadi v Sočiju nihče od prijaviteljnih ni odpovedal poti v Soči, so pa na Kompas v zadnjih dneh dobili več klicev z vprašanji, povezanimi z varnostjo. »Kupci aranžmajev ne delajo nobene panike, sprašujejo pa, kako bo v Sočiju poskrbljeno za varnost in kakšne informacije v zvezi s tem imamo od tam,« je pojasnil Majerle. Zdaj je že jasno, da bo v Soči s Kompasom potovalo okoli 200 navijačev, saj so včeraj prodali še zadnji prosti olimpijski aranžma po ceni 1440 evrov. »Kupci so bili najprej zadržani, bolj kot so se bližale olimpijske igre, več je bilo prijav. Najhitreje smo prodali hokejski aranžma,« je pojasnil Majerle. Po njegovi oceni bo v Soči v lastni režiji pripotovalo še približno 200 slovenskih navijačev. Na Kompas, zagotavljajo, da bodo imeli v Sočiju dovolj lokalnih sodelavcev iz Kompassa v Moskvi in od drugod, ves čas tesno sodelujejo tudi z ministrstvom za zunanje zadeve, saj bo Kompas v Soči pripeljal tudi vseh 65 slovenskih olimpijcev in njihove spremljevalne ekipe. **M. K.**